TÜRKMENISTANYŇ YLYMLAR AKADEMIÝASY
ACADEMY OF SCIENCES OF TURKMENISTAN
АКАДЕМИЯ НАУК ТУРКМЕНИСТАНА

PÄHIM-PAÝHAS UMMANY MAGTYMGULY PYRAGY

Gündogaryň beýik akyldary we nusgawy şahyry Magtymguly Pyragynyň doglan gününiň 300 ýyllygy mynasybetli geçirilýän halkara ylmy maslahatyň makalalar ýygyndysy

2024-nji ýylyň 18-nji maýy

I

Aşgabat
"Ylym" neşirýaty
2024

Гультач Аннаева
(Туркменистан)

ЦЕННОСТЬ ЗДОРОВЬЯ ЧЕЛОВЕКА В ТВОРЧЕСТВЕ МАХТУМКУЛИ ФРАГИ

В творчестве мудрого поэта особое значение придается физическому и духовному здоровью, здоровому образу жизни в целом. В стихах поэта заложена фундаментальная идея о ценности здоровья человека, его сохранении, отказе от вредных привычек, вредящих здоровью. Соответствие этих идей точке зрения современной медицинской науки является одним из обстоятельств, подтверждающих разносторонний талант поэта. В стихотворении поэта «Душа не задержится (Jan eglenmez)», говоря «Кто-то просыпается утром, а кто-то не не встает вовсе…», он намекает на необходимость вставать рано утром, чтобы человек почувствовал себя легко и был в хорошем настроении. В его стихах много, говорится о действиях, полезных для человека, таких как профилактика болезней и забота о здоровье, которые имеют большое значение и сегодня. Примером тому являются строки поэта: «Знай цену здоровью», «до того как заболеть».

Gülşat Ýusupowa
(Türkmenistan)

ÄHLI ŞYGYR ÄLEMINIŇ WEPALY HYZMATKÄRI – PÄHIM-PAÝHAS UMMANY MAGTYMGULY PYRAGY

Beýik söz ussady Magtymguly Pyragynyň goşgulary diňe bir ýurdumyzda däl, eýsem dünýäniň islendik künjeginde meşhurlyga eýedir. Sebäbi onuň ynsanperwer duýgulary, adamzat siwilizasiýasynyň öňünde durýan meseleleri barada jikme-jik beýan edilýär. Magtymgulynyň haýsy goşgusyny alsaň-da, ol hemişe diýen ýaly diňe bir tema bagyşlanman, onuň içinde birnäçe mesele gozgalýar. Magtymgulynyň eserleri XIX asyryň ortalarynda Orta Aziýa, Russiýa, Ýewropa halklarynyň arasyndaky metbugatda çap edilip başlanýar. Onuň eserleri köp alymlaryň, syýahatçylaryň ünsüni özüne çekipdir. Şahyryň terjimehaly baradaky makala bilen birnäçe goşgusyny görnükli slawýan alymy we syýahatçysy Hodzko 1842-ýylda çap etdirýär. Alymlar A. Wamberi, W. W. Bartold, E. E. Bertels, L. N. Samoýlowiç, L. Klimowiç we başgalar şahyryň döredijiligine uly baha berip öwrenýärler. “Magtymguly ähli kitaplary bilen dünýäniň ähli ylymlaryna göz ýetiren alym işgäri ýaly görünýär... Kitaby türkmen halkynyň ýüreginiň töründe orun eýeleýär” diýip,

wengriýaly alym A. Wamberi belleýär. Rus dilinde Magtymgulynyň iki goşgusy 1872-nji ýylda F. Bakulin tarapyndan neşir edildi. Eserleriň arap diline terjime edilen Magtymgulynyň ýygyndysy 1911-nji ýylda Daşkent neşir edildi. Magtymgulynyň goşgulary gündogarşynas N. P. Ostroumow tarapyndan taýýarlanyldy. A. Tarkowskiý, M. Tarlowskiý, G. Şengeli, Y. Neiman, A. Krongauz we beýlekiler şahyryň goşgularyny rus diline terjime etdiler. Polşaly alym we ýazyjy A. Çodzko-Boreiko 1842-nji ýylda Londonda üç goşgyny terjime edip, neşire taýýarlady. Türkmen edebiýatçylaryndan B. A. Garryýew, G. O. Çaryýew, B. Kerbabaýew, M. Kösäýew, Z. B. Muhammedowa dagylaryň Magtymgulynyň eserlerini toplamakda we çap etmekde bitiren işleri bellärliklidir.

Türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gahryman Arkadagymyz, Arkadagly Gahryman Serdarymyz halkara ynsanperwer gatnaşyklar ulgamynda öňe sürýän oňyn başlangyçlarynyň ähmiýetini, umumadamzat ruhy gymmatlyklary nukdaýnazaryndan türkmen nusgawy edebi mirasyny öwrenmek meselelesine uly üns berýärler. Şunuň bilen baglylykda, Magtymgulynyň eserlerini terjime etmek, şahyryň dürli dillerde ýaňlanan goşgulary onuň eserleriniň dünýä halklarynyň çeper pikirlenmesiniň ösüşine uly täsirini ýetiren döredijiliginiň ähmiýeti ýurt, sebit çäklerinden çykýar. 2024-nji ýyl “Pähim-paýhas ummany – Magtymguly Pyragy” ýylynda Türkmenistanyň daşary ýurtlardaky ilçihanalary we konsullyk edaralary tarapyndan halkara maslahatlar yzygiderli geçirilýär.

Gulshat Yusupova
(Turkmenistan)

MOST DEDICATED SERVANT OF THE POETIC SANCTITY – FOUNT OF WISDOM MAGTYMGULY PYRAGY

Large-scale work is carried out in order to honor our national heritage, further transform our Motherland, increase its glory and international prestige, educate the younger generation in the spirit of studying and popularizing in the world the life and creativity, literary heritage of Magtymguly Pyragy. Much is done in order to solemnly celebrate the 300th anniversary of the birth of the great thinker of the East, classical poet Magtymguly Pyragy, as well as to deeply study the rich literary heritage of the poet, stimulate creative youth, educate them in principles glorified in the works of the poet such as patriotism, unity, nobility, humanism, as well as to further increase the glory.

Гульшат Юсупова
(Туркменистан)

САМЫЙ ПРЕДАННЫЙ СЛУЖИТЕЛЬ ПОЭТИЧЕСКИХ СВЯТЫНЬ – КЛАДЕЗЬ РАЗУМА МАХТУМКУЛИ ФРАГИ

С целью почитания нашего национального наследия в эру Возрождения новой эпохи могущественного государства, дальнейшего преобразования нашей Родины, повышения её славы и международного авторитета, воспитания молодого поколения в духе изучения и популяризации в мире, литературного наследия Махтумкули Фраги, безграничной гордости, любви, уважения к образцовым творениям великого мастера художественного слова, получившему мировое признание, учитывая предложения, поступившие от представителей Халк Маслахаты Туркменистана, крупных общественных объединений, трудовых коллективов и граждан нашей страны 2024 год, был назван в нашей стране «Кладезь разума Махтумкули Фраги».

Läle Aşyrowa
(Türkmenistan)

GAHRYMAN ARKADAGYMYZYŇ ESERLERINDE MAGTYMGULY PYRAGYNYŇ ŞAHSYÝETI
(germenewtik nukdaýnazardan derňew)

Türkmen halkynyň gadymdan gelýän milli mirasy, edebiýaty bar. Nusgawy edebiýatyň görnükli wekili bolan Magtymguly Pyragynyň döredijiligi ynsan kalbyna ruhy lezzet paýlaýar. Pyragynyň döredijiligi hakykatdan hem, bir umman mysalydyr. Alym Arkadagymyz "Ajaýyp şygyrlary bilen ynsan kalbyny ýagşylyk nuruna bezän türkmeniň akyldar ogly Magtymguly Pyragynyň mertebesi türkmen halky üçin iň belentde goýulýan mukaddeslikleriň biridi" diýip belläp geçýär. Şahyryň döredijilik dünýäsi köpölçegliligi bilen tapawutlanýar. Munuň şeýledigini Arkadagymyzyň paýhas zehininden dörän "Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy" atly şygry mälim edýär. Gahryman Arkadagymyzyň bu şygry milli edebiýatymyza, aýratynam, Magtymguly Pyraga ýapylan serpaý boldy. Şygyrdaky täzeçe çemeleşme Pyragynyň ruhy dünýäsini düýpgöter gaýtadan açmaklygy başarypdyr.